

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-93>

УДК 334.323

ГРАНТ З ПІДПРИЄМНИЦТВА ДЛЯ МОЛОДІ В УМОВАХ ВІЙНИ

ENTREPRENEURSHIP GRANT FOR YOUNG PEOPLE UNDER WAR

Сватюк Оксана Робертівна
кандидат економічних наук, доцент,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0099-2532>

Біганська Віра Андріївна
здобувач вищої освіти,
Національний університет «Львівська Політехніка»

Oksana Svatiuk, Vira Biganska
Lviv Polytechnic National University

Дослідження присвячене аналізу можливостей використання бізнес-ідей як інструменту самозайнятості для молоді в умовах воєнного стану. Дослідження визначає перешкоди та можливості для молоді в бізнесі під час війни, а також рекомендації для розвитку підприємництва. Зокрема наведено детальний опис бізнес-ідеї створення школи підготовки до ЗНО «I study» як однієї з можливостей започаткування власної справи. Для оцінки успішності та доцільності реалізації даної ідеї проведено SWOT-аналіз, досліджено ринок та конкурентів, розроблено маркетингову стратегію та розраховано фінансові результати запропонованого підприємства. На сьогодні діє державна програма кредитування зі спрощеною системою реєстрації через додаток Дія, що підтримує підприємництво. Для ФОП розраховано проект отримання грантових коштів за даною програмою. Підприємство «I study» забезпечує учням старших класів цікаву й доступну підготовку до ЗНО шляхом групових або індивідуальних занять у дружній атмосфері. Підприємство забезпечує найнятих працівників можливістю професійного розвитку, включаючи тренінги з розвитку емоційного інтелекту та вдосконалення комунікативних навичок. Це дозволяє старшокласникам отримати якісну та приємну підготовку до важливих іспитів, забезпечуючи таким чином їхній успіх.

Ключові слова: самозайнятість молоді, бізнес-ідея, бізнес-план, грант, зайнятість молоді в умовах війни.

The purpose of our study is to substantiate a business idea for obtaining a grant for self-employment of young people in wartime in Ukraine. The following tasks were set in the course of writing the article: to substantiate the business idea, conduct a SWOT analysis of competitors, research the target audience in the market, develop a marketing strategy, and calculate a forecast of financial results for the grant for the proposed sole proprietorship. The study is devoted to the analysis of the possibilities of using business ideas as a tool for self-employment for young people under martial law. It is noted that entrepreneurship can be an important factor in economic recovery and social stability in conflict regions. The study identifies barriers and opportunities for youth in business during military conflict and develops recommendations for entrepreneurship development. In particular, a detailed description of the business idea of creating a school for preparing for the "I study" vocational training program is given as one of the possibilities of starting one's own business. To assess the success and feasibility of implementing this idea, a SWOT analysis was conducted, the market and competitors were researched, a marketing strategy was developed, and the financial results of the proposed enterprise were calculated. In order to receive grant funding of 250000 UAH, it is necessary to analyse the financial results. To create an enterprise "I study", here is a plan of income and expenses for the first three years of the business plan implementation period. Having analysed the results, we can say that in three years the company "I study" will reach a profit of 671896 UAH, which is a good result and confirms the feasibility of implementing this successful business idea. The provision of a grant for enterprise under the state support programme creates high funding and an internal business environment. Currently, there is a government lending programme with a simplified registration system through the Diia app that supports entrepreneurship. To enter the modern market, the IE has developed a project to receive grant funds under this social programme. The company "I study" provides high school students with interesting and affordable preparation for external examinations through group or individual classes in a friendly atmosphere. "I study" solves the problem of choosing high-quality tutors with a friendly attitude to students, offering highly qualified teachers and an effective curriculum. In addition, the compa-

ny provides employees with opportunities for professional development, including training on the development of emotional intelligence and improvement of communication skills. This allows high school students to get quality and enjoyable preparation for important exams, thus ensuring their success.

Key words: youth self-employment, business idea, business plan, grant, youth employment in times of war.

Постановка проблеми. В «Україні 73% опитаної молоді обирають самозайнятність і власну справу, у ЄС таких лише 39%. При цьому лише 19% української молоді бажають працювати за найняття» [1]. Враховуючи таку тенденцію, слід приділити особливу увагу дослідженню можливості започаткування молодими людьми своєї справи. В умовах воєнного стану самозайнятність допомагає уникнути проблем пов'язаних з кризою на ринку праці, тому є привабливою альтернативою усім звичній та стабільній роботі за наймання. Це не єдине, що спонукає українців розпочинати свою справу та створювати бізнес. «Найбільшими мотиваційними чинниками для української молоді щодо прагнення самозайнятності є особисте задоволення від втілення ідеї. Це відзначили 65% опитаних. 55% підтвердило для покращення матеріального стану і стільки ж – на незалежність, свободу» [1].

Аналіз досліджень і публікацій. Тема самозайнятності молоді цікава та актуальна, тому багато авторів досліджували це питання. Зокрема Базиль Л. О., Байдулін В. Б., Гриценко І. А., Ершова Л. М., Орлов В. Ф., Савченко М. О., Теловата М. Т. [2] дослідили можливості організації молодіжного підприємства в умовах воєнного стану та в післявоєнний період, більш детально про політику підтримки молоді щодо самозайнятності під час воєнного стану написали Краус Т. М., Краус Н. М., Осецький В. Л. [3]. Сучасний стан грантів та перспективи розвитку підприємництва описано Сватюк О. [4]. Капліна А. І. [5] аналізує сучасні механізми державного регулювання молодіжного підприємництва в Україні. Воєнна ситуація в країні призвела до економічних труднощів та безробіття. Самозайнятність через розвиток бізнес-ідеї для ФОП може стати важливим джерелом доходу та економічної стабільності для молоді. Умови воєнного стану можуть вимагати нових підходів до бізнесу та підприємництва, а самозайнятність сприяє вдосконаленню навичок та креативності.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження обґрунтування бізнес-ідеї для отримання гранту за умови самозайнятності молоді у воєнний час в Україні. Під час напи-

сання статті поставлено такі завдання: обґрунтувати бізнес-ідею, провести SWOT-аналіз конкурентів, дослідження цільової аудиторії на ринку, розробити маркетингову стратегію, розрахувати прогноз фінансових результатів для отримання гранту запропонованого нами ФОП. Розвиток бізнесу може допомагати відновленню економіки та соціальної стабільності в регіоні, підтримуючи зайнятність та підприємництво. Підтримка молодих підприємців та їх бізнес-ідей може стати важливим чинником у забезпеченні сталого розвитку та зміцненні громадськості в умовах воєнного стану. В цих умовах важливо сприяти розвитку підприємництва серед молоді та надавати їм можливості для створення власного бізнесу та внесення позитивного вкладу в соціальний та економічний розвиток країни, тому тема даного дослідження є актуальною в теперішній час.

Вклад основного матеріалу дослідження. Започаткування власної справи – діло нелегке. Воно вимагає не лише великих теоретичних знань у галузі економіки та сучасних бізнес-тенденцій, але й наявності в людини низки особистих якостей та навичок, як от підприємницьких хист, організаторські здібності, вміння боротися з ризиками та попри все йти до поставленої цілі. Гарною підприємницькою ідеєю для молоді є створення курсів (школи) підготовки до НМТ (ЗНО), оскільки саме студенти та випускники ЗВО як ніхто добре знають специфіку складання екзаменів та підготовки до них. Знайти хорошого репетитора з якісною навчальною програмою та дружнім ставленням до учнів буває складно. Тому підприємство «I study» задовольнить цю потребу суспільства шляхом підбору висококваліфікованих вчителів, розробки ефективної навчальної програми та забезпечення працівників можливістю періодично брати участь у тренінгах з розвитку емоційного інтелекту, покращення комунікації з учнями тощо, що забезпечить старшокласників якісною та приємною підготовкою до національного мультипредметного тесту чи інших вступних іспитів.

Опис підприємницького проєкту проведено за базовими етапами, що наведені в економічній літературі (Clifton, 2020; Євтушенко, 2021; Михайленко, 2021): 1. Назва

підприємства: «I study»; 2. Організаційно-правова форма: ФОП Біганська Віра Андріївна (2 група); 3. Форма власності: приватна; 4. КВЕД: 85.59 Інші види освіти. Цей клас включає діяльність навчальних центрів, які пропонують курси з корекції (додаткової підготовки з певної дисципліни); 5. Запланована дата державної реєстрації: 01.09.2024; 6. Місія підприємства: цікава і доступна підготовка до ЗНО шляхом групових або індивідуальних занять у дружній атмосфері; 7. Цільова аудиторія: молодь 15–29 років; 8. Логотип містить назву підприємства та п'ять складених книжок різних яскравих кольорів; 9. Наш колектив: менеджер (1), вчителі: української мови та літератури (1), історії України (1), математики (1), біології (1), географії (1), фізики (1), хімії (1), англійської мови (1). Разом – 9 працівників; 10. Адреса: 81053, м. Новояворівськ, Яворівський р-н, Львівська обл., Україна.

Матриця вибору стратегії діяльності підприємства відповідно до SWOT-аналізу підприємства відображена в табл. 1.

За результатами SWOT-аналізу підприємству «I study» слід обрати стратегію використання сильних сторін з метою усунення загроз зовнішнього середовища. Аналізуючи цільову аудиторію, можна зазначити, що в Новояворівську проживає 4329 осіб віком від 15 до 29 років [6]. З них приблизно 300 – майбутні вступники до ЗВО. Близько 15% учнів 11 класів готуються до екзаменів само-

стійно. Решта – займаються з репетиторами. За умови створення підприємства «I study» можна очікувати, що завдяки низькій вартості послуг, потенційними клієнтами будуть 30% майбутніх вступників до ЗВО (5% – учні, що планували готуватися самостійно, 25% – учні, що планували займатися з репетиторами). Приблизна щорічна кількість клієнтів – 90 осіб.

Конкурентами підприємства є онлайн-школи та вчителі-репетитори, які проводять індивідуальні (іноді групові) заняття. Серед онлайн-шкіл найбільшим конкурентом є «Розумскул», але через війну вони припинили свою діяльність в Україні, бо це російська компанія. Тому зараз головним конкурентом серед онлайн-шкіл є «ZNO.UA». Вони проводять групові онлайн-заняття вартістю в середньому 95 грн/год. До їхніх переваг належить низька ціна послуг, онлайн-формат, що дає змогу готуватися будь-де, можливість перегляду запису уроків, кваліфіковані вчителі зі стажем. Недоліками є відсутність мотивації до навчання, яку забезпечують заняття в класі, онлайн взаємодії учня з вчителем, недовіра клієнтів до навчання онлайн. Найбільшим попитом користуються вчителі-репетитори. Їх багато, і у них вже є напрацьована репутація. Більшість з них проводять індивідуальні заняття або по двоє учнів, рідше – у великих групах (3–15 осіб). Індивідуальні заняття коштують приблизно 200 грн/год. Двоє і в групах – 150 грн/год. Перевагами учителів-репетиторів є їх кваліфікованість і великий досвід роботи

Таблиця 1

Матриця вибору стратегії діяльності підприємства відповідно до SWOT-аналізу підприємства «I study» ФОП Біганська В. А.

		Зовнішнє середовище	
		Можливості (+12): - великий попит на послуги підготовки до ЗНО; - можливість за потреби проводити онлайн заняття; - розвиток соціальних мереж сприяє маркетинговій діяльності.	Загрози (-13): - війна та її наслідки; - послуги конкурентів можуть привабити своєю якістю на надійність; - нестабільність економіки.
Внутрішнє середовище	Сильні сторони (+14): - унікальні послуги, які зацікавляють молодь; - низька ціна послуг; - ефективна реклама.	Стратегія підтримки та розвитку сильних сторін підприємства для підсилення можливостей з боку зовнішнього середовища.	Стратегія використання сильних сторін підприємства з метою усунення загроз зовнішнього середовища.
	Слабкі сторони (-2): - мало досвіду, потрібних навичок і кваліфікації у працівників; - якість послуг конкурентів.	Стратегія подолання слабостей підприємства за рахунок можливостей зовнішнього середовища.	Стратегія подолання загроз та усунення слабостей підприємства.

Джерело: розроблено авторами

у сфері освіти. Недоліками є відсутність візуалізації у вигляді презентацій, вища вартість індивідуальних занять.

Підприємство «I study» надає послуги з підготовки до ЗНО з таких предметів: українська мова та література, історія України, математика, біологія, географія, фізика, хімія, англійська мова. З кожного предмета надаються три види послуг: курс підготовки в групі, індивідуальний курс підготовки, експрес-курс підготовки в групі. Курс підготовки в групі передбачає місяць навчання, який складається з 8–9 занять по одній годині, які проводяться у групі від 2 до 15 учнів і на яких детально вивчається частина тем з програми ЗНО з певного предмета. Індивідуальний курс підготовки передбачає місяць навчання, який складається з 8–9 індивідуальних занять по одній годині, на яких детально вивчається частина тем з програми ЗНО з певного предмета. Вчитель проводить уроки сам на сам з учнем, що дає змогу ретельно попрацювати над проблемними темами та знайти особистий підхід.

Експрес-курс підготовки в групі передбачає півтора місяці (15 занять по дві години) інтенсивного загального вивчення всієї програми ЗНО з певного предмета в групі від 2 до 15 учнів. Кожен з перерахованих вище курсів включає також перевірку домашніх завдань, доступ до навчальної платформи та зв'язок з вчителем для вирішення питань пов'язаних з навчанням.

Вартість різних видів послуг наведена в табл. 2.

Реалізація послуг здійснюватиметься за попереднім записом, який відбуватиметься або в самому приміщенні, де проводитимуться заняття, або через соціальні мережі (зокрема Instagram та Facebook), або через

електронну пошту чи телефон. Насамперед слід подбати про гарне оформлення сторінки в Instagram ще до початку надання послуг. Там потрібно надати всю необхідну споживачам інформацію про підприємство та його послуги, дати зрозуміти, чому варто обрати саме його для підготовки до ЗНО, створити позитивний імідж. Після оформлення сторінки потрібно провести рекламу в Instagram для залучення потенційних клієнтів. Методи стимулювання продажів: 1) знижка 5% на кожен додатковий предмет при записі на 2 і більше предметів; 2) доба гарячої знижки в розмірі 15% від вартості одного курсу, яка заохотить клієнтів швидше прийняти рішення про купівлю; 3) 50% знижки на придбання наступного курсу для учня з найвищою успішністю в групі, що допоможе покращити імідж підприємства і залучити більше клієнтів у наступному році; 4) конкурс на безкоштовний курс (в Instagram, щоб залучити клієнтів). Організаційну структуру управління зображено на рис. 1 та обов'язки кожного працівника.

Таблиця 2

Прейскурант курсів

Послуга	Вартість, грн.
Курс підготовки в групі (1 предмет)	1750
Індивідуальний курс підготовки (1 предмет)	2500
Експрес-курс підготовки в групі (1 предмет)	5000

Джерело: розроблено авторами

Організаційна структура є лінійною, тобто всі вчителі підпорядковуються менеджеру, який є власником підприємства. Обов'язками

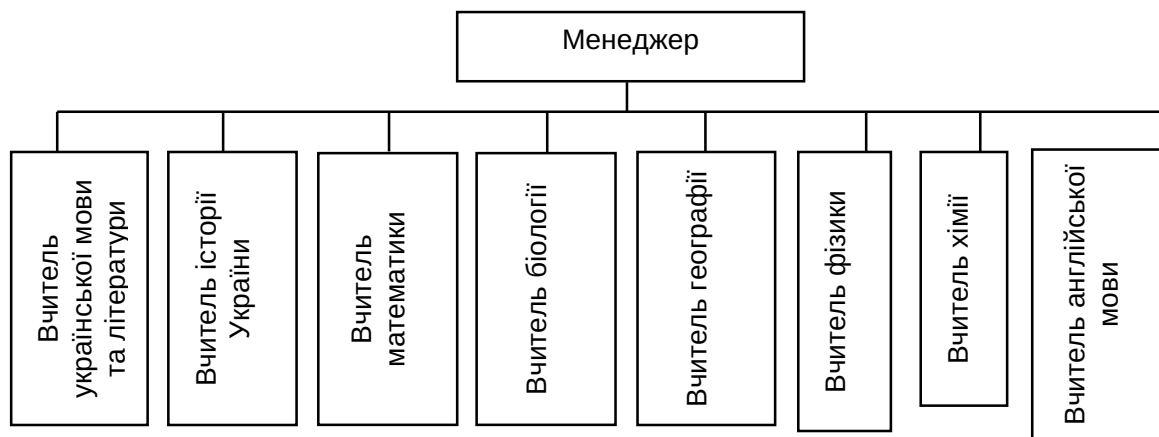

Рис. 1. Організаційна структура управління підприємства «I study»

Джерело: розроблено авторами

менеджера є забезпечення успішного функціонування підприємства, ведення бухгалтерії, формування документації, маркетингова діяльність, ведення сторінок у соціальних мережах, реєстрація учнів на курси, здійснення розрахунків з клієнтами, проведення відбору працівників та заходів з їхньої підготовки перед початком навчального року, прибирання приміщення після завершення робочого дня. До обов'язків учителів входить проведення цікавих та ефективних занять, перевірка домашніх завдань, оформлення завдань та тестів на навчальній платформі, підтримання зв'язку з учнями для вирішення проблем з навчанням, якщо вони з'являться, мотивація учнів, створення комфортної та дружньої атмосфери на заняттях та перервах, підготовка презентацій до кожної теми. Перед розрахунком плану надходжень та витрат доцільно обчислити фонд заробітної плати працівників на місяць (табл. 4) та

вартість організації робочих місць (табл. 5). Ця ідея є досить перспективною, реальною, пластичною, відносно новою та прибутковою. Тому слід надалі розглядати можливість і доцільність її реалізації, оскільки результати розрахунків показників діяльності підприємства свідчать про потенційну успішність бізнес-плану(табл. 4).

Щоб отримати фінансування грантовими коштами 250000 грн, необхідно прогнозувати результати. Для створення підприємства «I study» наводимо план надходжень та витрат за три перші роки періоду реалізації бізнес-плану відповідно в таблицях 6 та 7 з урахуванням використання грантових коштів.

Проаналізувавши отримані результати, можна стверджувати, що за три роки підприємство «I study» вийде на прибуток у 671896 грн., що є хорошим результатом та підтверджує доцільність реалізації даної успішної бізнес-ідеї.

Таблиця 4

Фонд заробітної плати на місяць підприємства «I study» ФОП Біганська В. А.

Посада	Чисельність працівників, осіб	Фонд заробітної плати працівників на місяць, грн.
Менеджер	1	12000
Вчитель української мови та літератури	1	11385
Вчитель історії України	1	10125
Вчитель математики	1	10867,5
Вчитель біології	1	8280
Вчитель географії	1	8100
Вчитель фізики	1	8100
Вчитель хімії	1	7762,5
Вчитель англійської мови	1	11902,5

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 5

Вартість організації робочих місць підприємства «I study» ФОП Біганська В. А.

Назва	Ціна од., грн	Кількість, шт.	Сума, грн.
Письмовий стіл. Крісло	3500	3	10500
Ноутбук з PPO та програмами обліку	20000	1	20000
Ноутбук для проведення занять	15000	2	30000
Wi-Fi роутер	800	1	800
Елементи декору	150	30	4500
Проектор	12000	1	12000
Дошка для записів	2200	1	2200
Парта	1500	16	24000
Стілець	900	16	14400
РАЗОМ			118400

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 6

План надходжень підприємства «I study» ФОП Біганська В. А., грн.

Статті надходжень	Залишок коштів/ переплат на дату	Роки періоду реалізації бізнес-плану			
		1	2	3	Всього
Розмір гранту	250000	н/д	н/д	н/д	250000
Надходження від реалізації товарів/послуг	0	1661750	2378750	3648750	7689250
Інші джерела надходжень грошових коштів	0	21000	24000	27000	72000
Всього надходжень	250000	1682750	2402750	3675750	8011250

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 7

План витрат підприємства «I study» ФОП Біганська В. А., грн.

Статі витрат пов'язані з реалізацією проєкту	Залишок коштів / переплат на дату	Квартали періоду реалізації бізнес-плану			
		1	2	3	Всього
Витрати, пов'язані з наданням послуг	0	367800	203900	203900	775600
Придбання майна для здійснення діяльності	0	118400	0	0	118400
Витрати на оренду	0	144000	144000	144000	432000
Ремонт та облаштування приміщення	0	47000	1500	15000	50000
Комунальні послуги (газ, світло, вода)	0	48000	48000	48000	144000
Телефон та інтернет	0	2400	2400	2400	7200
Маркетинг та реклама	0	6000	6000	6000	18000
Поштові, поліграфічні, канцтовари	0	2000	2000	2000	6000
Всього витрати на оплату праці	н/д	1504800	2031300	2926350	6462450
Заробітна плата заявника (для ФОП)	н/д	144000	144000	144000	432000
Оплата праці працівників	0	1360800	1887300	1608350	6030450
Сплата податків і зборів	н/д	33768	33768	33768	101304
Всього витрати	н/д	1906368	2268968	3164018	7339354
Ваш чистий прибуток	250000	-223618	133782	511732	671896
Перехідний залишок коштів	0	-491602	-569924	649754	421896
Залишок коштів, всього	250000	-715220	-436142	1161486	421896

Джерело: розроблено авторами

Висновки. Виконано поставлене завдання: дослідження є не лише виявлення можливостей для самозайнятості молоді, а й розробка конкретних рекомендацій для розвитку підприємництва в умовах воєнного стану. Підсумовуючи, варто підкреслити важливість розгляду бізнес-ідеї як інструменту самозайнятості. Акцент на підтримці бізнес-ідей молоді дозволяє створити не лише джерела доходів, але й сприяти розвитку навичок, підвищувати креативність та сприяти створенню стійкого економічного середовища.

Можна зробити висновок, що створення підприємства «I Study» є цікавою можливістю, оскільки це забезпечить надання оновленого виду послуг у сфері підготовки до вступних іспитів у м. Новояворівське, що задовольнить потреби клієнтів в отриманні якісного та приємного навчання. «I study» розв'язує проблему вибору якісних репетиторів із дружнім ставленням до учнів, пропонуючи кваліфікованих вчителів та ефективну навчальну програму.

Державна підтримка або інвестиційні

вкладення є одними з ключових факторів, які мінімізують ризики втрати капіталу. Надання гранту для ФОП II групи, за програми державної підтримки, створюють високе фінансування і внутрішнє середовище бізнесу. Бізнес може отримувати пільги в вигляді зменшених податків у воєнний час для підприємця, що дає можливість розвитку підприємницької ідеї. Зазначається, що підприємництво може виступати важливим чинником економічного відновлення та соціальної стабільності в кон-

фліктних регіонах. Перспективи подальших досліджень, на нашу думку: вплив збройних конфліктів на підприємницьку активність молоді, ефективність державної підтримки для молодих підприємців, зміни в законодавстві на період воєнного стану, гендерне співвідношення осіб, які започатковують свою справу, розробку інноваційних підходів до підприємництва та використання цифрових технологій в управлінні бізнесом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. В Україні 73% опитаної молоді обирає самозайнятість і власну справу, у ЄС таких лише 39%, – дослідження – портал новин LB.ua. Головна – Економіка – Бізнес – 2 серпня 2023, 21:43 URL: https://lb.ua/economics/2023/08/02/568278_ukraini (дата звернення: 21.09.2023)
2. Базиль Л. О., Байдулін В. Б., Гриценко І. А., Єршова Л. М., Орлов В. Ф., Савченко М. О., Теловата М. Т. / Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану: практичний poradnik. Київ : ІПО НАПН України, 2022. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/728893/>(дата звернення: 10.09.2023).
3. Краус Т. М., Краус Н. М., Осецький В. Л. / Молодіжне підприємництво та політика підтримки молоді в умовах воєнного стану. DOI: <http://doi.org/10.32750/2023-0112> (дата звернення: 10.09.2023).
4. Сватуок, О. Р., & Скулінець, Ю. С. (2023). Бізнес-ідея для самозайнятості фізичної особи підприємця. *Соціальна економіка*, 65, 112–122. DOI: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2023-65-11> (дата звернення: 30.09.2023).
5. Капліна А. І. Молодіжне підприємництво у системі пріоритетів державної молодіжної політики: стан та механізми підтримки. *Ефективна економіка*. 2021. № 9. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.9.71 (дата звернення: 21.09.2023)
6. Новояворівськ, Україна – статистика. «ZhujiWorld.com». URL: <https://uk.zhujiworld.com/ua/3190170-novoyavorivsk/> (дата звернення: 10.09.2023).

REFERENCES:

1. V Ukraine 73% of surveyed young people choose self-employment and their own business, in the EU only 39% do so] doslidzhennia – portal novyn LB.ua Holovna – Ekonomika – Biznes – 2 serpnia 2023, 21:43. URL: https://lb.ua/economics/2023/08/02/568278_ukraini (accessed 21.09.2023).
2. Bazyl L. O., Baidulin V. B., Hrytsenok I. A., Yershova L. M., Orlov V. F., Savchenko M. O., & Telovata M. T. (2022). Molodizhne pidpriemnytstvo v umovakh voiennoho stanu: praktychnyi poradnyk [Youth entrepreneurship under martial law: a practical guide]. Kyiv: Instytut profesiinoi osvity NAPN Ukrainy. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/> (accessed 10.08.2023).
3. Kraus T. M., Kraus N. M., & Osetskyi V. L. (2023). Molodizhne pidpriemnytstvo ta polityka pidtrymky molodi v umovakh voiennoho stanu [Youth entrepreneurship and youth support policy in the conditions of martial law]. DOI: <http://doi.org/10.32750/2023-0112> (accessed 10.09.2023).
4. Svatiuk, O., & Skulinets, Yu. (2023). Biznes-idea dlia samozainiatosti fizychnoi osoby pidpriemtsia [A business idea for self-employment of an individual entrepreneur]. *Social Economics*, 65, 112–122. DOI: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2023-65-11> (accessed 30.09.2023).
5. Kaplina A. I. (2021). Molodizhne pidpriemnytstvo u systemi priorytetiv derzhavnoi molodizhnoi polityky: stan ta mekhanizmy pidtrymky [Youth entrepreneurship in the system of state youth policy priorities: status and support mechanisms]. *Efektivna ekonomika*. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.9.71 URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2021/73.pdf (accessed 20.09.2023).
6. Novoyavorivsk, Ukraine – statistics. «ZhujiWorld.com». URL: <https://uk.zhujiworld.com/ua/3190170-novoyavorivsk/> (accessed 10.09.2023).